

een plaats, waar de plant overvloedig groeit, een flinken bos grootendeels uitgebloeide stengels af te snijden. Succes zal dan wel niet uitblijven. De vindplaats Diemen is nieuw (d.w.z. : is nog niet gepubliceerd).

5. *Eupithecia valerianata* Hb. Snellen en Heylaerts vermelden Juni als de maand, waarin de rupsen te vinden zijn, de Deutsche en Engelsche literatuur noemt algemeen Juli-Augustus. De laatste opgave is zeker juist. Einde Juli en begin Augustus 1934 waren de rupsen zeer talrijk bij Laag-Soeren (aan den weg van het station naar de Leuvenheimsche Heide). Het beste doet men, de bloemschermen van valeriaan af te zoeken naar de rupsen. De slanke, geelgroene diertjes zijn niet moeilijk te zien. Zulke schermen snijde men in hun geheel af en bij het uitkloppen boven een stuk papier zal men verbaasd zijn over den rijken oogst, daar nu ook de jongere, grijze, en daardoor veel moeilijker zichtbare rupsen te voorschijn komen. Ook bij Eerbeek vond ik de rupsen (aan den weg naar Brummen), doch minder talrijk. Bij het kweken bleek de mortaliteit zeer groot te zijn. De vindplaats Eerbeek is nieuw; bij ijverig zoeken in den goeden tijd zal de soort echter wel niet zoo zeldzaam blijken te zijn, als nu aangenomen wordt¹⁾. De collectie-Lycklama bevat exemplaren van Mook en den Plasmolen.

Amsterdam, 1934.

B. J. LEMPKE.

Variabiliteit van de vleugeladeren bij de mot *Dasystema salicella* Hb.

Terwijl ik drie mannelijke exemplaren van deze mot (gevangen te Bussum 3-4-'31) aan het over-determineeren was, kwam ik tot de ontdekking, dat ik met de overigens voortreffelijke tabellen van Snellen (P. C. T. Snellen: *Microlepidoptera*) dezen keer niet uitkwam, hoewel het een tamelijk algemeenen vlinder gold. De reden hiervan bleek te liggen in het feit, dat slechts één van de drie vlinders de nervatuur van de achtervleugels naar het type bezat, terwijl de twee andere mannetjes één van de aderen en wel ader 4 (volgens de nomenclatuur van Snellen) misten.

Van een dergelijke variabiliteit van de vleugeladeren bij één en dezelfde *Microlepidopteren*soort was mij niets bekend. In de tot mijn beschikking staande literatuur over *Dasystema* vind ik hieromtrent geen verdere gegevens. Het zij mij daarom vergund hier eenige opmerkingen dienaangaande te maken.

¹⁾ In Twello zijn de vlinders een geregelde verschijning op licht ieder jaar in Juni en Juli.

Bij Frey¹⁾ vind ik het volgende :

bij *Dasystema* (p. 6) : Alae ♂ anter. oblongo-ovatae, post. ovatae ; vena apicalis alar. ant. furcata supra et infra apicem exit (ader 8 en 7 van Snellen), infra eam venae quattuor (6, 4, 3, 2), subdorsalis (3) ad basim furcata (geeft 2) ; poster. vena apicalis simplex in apicem exit (7), infra eam venae duae (6 en 5), vena mediana bifida (4 en 3).

Snellen schrijft (Microlepidoptera, p. 560) : „Voorvleugels met 11 aderen ; de middencel naar achteren iets verbreed, afgerond, overlans gedeeld en met eene aanhangcel. Ader 2 ontspringt nabij haren staarhoek en is niet langer dan 3, 4 en 6 (5 ontbreekt) ; 7 loopt onder, 8 in de vleugelpunt uit, en zij zijn te zamen lang gesteeld. In de achtervleugels heeft de middencel onderaan een kort uitstek waaruit 3—4 uit een punt komen en 5 iets hooger ontspringt ; 6—7 ontspringen verwijderd van elkander.

Het wijfje heeft slechts vleugelstompjes”.

Dit is het type dus. En hier had ik twee van de drie exemplaren vóór mij met zoo sterk afwijkende nervatuur ! Het is wel waar, ader 4 is in de groote groep van de *Tineidae*, waartoe ook *Dasystema* behoort, nogal variabel. Ook bij de bladrollers is dit het geval. Ik denk hierbij aan de onderfamilie van de *Olethreutinae* bijvoorbeeld (fam. *Tortricidae*), binnen welker grenzen ader 4 geheel vrij, verbonden met 3, als een tak van 3 voorkomt en ten slotte geheel ontbreken kan. Maar dat dergelijke variaties binnen de grenzen van één enkele soort voorkomen, is wel merkwaardig.

Ik moest wel denken aan de mogelijkheid van een mutatie. Dit is immers een term van prof. Hugo de Vries, waaronder hij een plotselinge, sprongsgewijze verandering van het type verstaat, welke aanzijn kan schenken aan een nieuwen vorm.

In de collectie van den heer G. A. Graaf Bentinck waren 5 of 6 exemplaren van *Dasystema* ♂ aanwezig. Ze vertoonden alle het gewone aderschema.

In het materiaal van het Zoölogisch Museum te Amsterdam vond ik meer bijzonders : de ♂ ♂ van *D.* uit deze verzameling vertoonden ten eerste verschillende overgangen van het type naar de uiterste afwijking, boven beschreven. Doch nog merkwaardiger was het feit, dat sommige van die ♂ ♂ ongelijke nervatuur op rechter en linker achtervleugel bezaten ; de vleugels van één en hetzelfde individu waren dus ongelijk !

Zoo vond ik een exemplaar, waarbij ader 4 ontbrak, maar ader 5 gevorkt was en wel links op $\frac{3}{5}$, rechts op de helft. Nog opvallender was een exemplaar, dat links de nervatuur van het type vertoonde, rechts geen ader 4 en een gevorkte ader 5 bezat. En een ander in het geheel zonder ader 4 en

¹⁾ Prof. Heinrich Frey : Die Tineen und Pterophoren der Schweiz, Zürich, 1856.

met een gewone ader 5 links, terwijl deze rechts gevorkt was.

Verder vond ik er 2 exemplaren zonder ader 4, doch rechts en links gelijk, en 5 ex., ongeveer overeenkomend met het type. Ongeveer, omdat ook hier kleine variaties optraden: bijvoorbeeld ontsprong ader 5 nu eens heel dicht, dan weer verder van ader 4.

Dit jaar is het mij gelukt om op dezelfde plaats als drie jaar geleden en ongeveer op denzelfden tijd nog 6 ex. van *Dasystoma* te vangen. Dezen keer waren de vlinders lang niet zoo talrijk als in 1931. Bij deze vlinders waren de voorvleugels weer normaal geaderd; de achtervleugels slechts bij één ex. volgens het type! Bij twee ex. ontbrak ader 4 rechts en links. Eén ex. was rechts normaal, had links geen ader 4. Eén ex. was links met 4, rechts was 4 aanwezig, doch als een tak van ader 5 en wel uit haar midden ontspringend. En één ex. had rechts geen ader 4, links was 4 te vinden als een tak, dezen keer van ader 3!

Schijnbaar hebben wij hier dus niet met een mutatie, doch met variaties van het adertype te doen, binnen één en dezelfde soort.

Het is opvallend, dat deze variabiliteit zich schijnbaar niet verder uitbreidt dan over de nervatuur van de achtervleugels. De kleur van de vlinders is weinig verschillend en deze verschillen gaan niet parallel met die van het aderverloop.

Hier hebben wij een geval voor ons, waarbij de vleugelnervatuur, overigens een best systematisch kenmerk, ons in den steek laat. Determineeren wij de vlinders met een onvolledig adersysteem met behulp van de tabellen van S n e l l e n, dan komen wij niet uit. Daarom moet in de tabel op bldz. 425 (ibidem) bij het punt dd. ingelascht worden:

„bij *Dasystoma* ader 4 der achtervleugels soms ontbrekend of als een tak van ader 5 of 3.”

Hetzelfde in te lasschen op bldz. 426 in punt ff.

A. DIAKONOFF.

Arctornis (Laria) l-nigrum Mueller op Middachten.

In mijn verzameling bevindt zich, sinds jaar en dag, een ♂ van *Arctornis (Laria) l-nigrum* Mueller, dat ik op een wandeling door de bosschen van Middachten naast het voetpad vond liggen, dood, met beschadigde vleugels en pooten, en met een gebarsten en uitgegeten borststuk. In dit verband is opvallend, wat Dr. E. S t r a n d van deze soort vermeldt („Seitz”, 2. Band, pag. 123): „Nach Hagelschlägen und Platzregen, durch die viele Falter vernichtet werden, findet man die Falter öfters auf die Waldwege herabgeschleudert”. Mijn vondst deed ik in den zomer van — hoogst waarschijnlijk — 1899 (etiketjes schreef ik nog niet in het begin); evenwel is één jaar eerder of later niet geheel onmogelijk.